

Participatievisie **gemeente Hellendoorn**

2025-2035

Participatievisie gemeente Hellendoorn

2025-2035

Dit is een uitgave van de gemeente Hellendoorn: december 2025

Willem Alexanderstraat 7
7442 MA Nijverdal
Postbus 200
7440 AE Nijverdal

T: (0548) 630 000
E: gemeente@hellendoorn.nl
W: www.hellendoorn.nl

Inhoudsopgave

1 Voorwoord	4	8 Uitvoeringskader gemeente	14
2 Inleiding	5	8.1 Algemeen kader	14
2.1 Ontwikkelingen binnen gemeente Hellendoorn	5	8.1.1 Rol van de gemeenteraad	15
3 Participatie	6	8.1.2 Rol van het college	15
3.1 Representatieve democratie	6	8.1.3 Afwegingskader voor de inzet van participatie	15
3.2 Afbakening	6	8.2 Nadere toelichting taken, rollen en verantwoordelijkheden	16
3.3 Participatieladder	7	8.2.1 Informeren	16
4 Actuele wet- en regelgeving	8	8.2.2 Raadplegen	16
4.1 Omgevingswet	8	8.2.3 Adviseren	17
4.2 Wet Versterking participatie op decentraal niveau	8	8.2.4 Coproduceren	18
5 Ambitie, doelen en uitgangspunten	9	8.2.5 Meebeslissen	18
5.1 Ambitie	9	8.3 Instrumenten	19
5.2 Doelen	9	8.4 Geen participatie	19
5.2.1 We verhogen de betrokkenheid en het eigenaarschap vanuit de samenleving	9	9 Uitvoeringskader inwoners	20
5.2.2 We verbeteren de kwaliteit van het gemeentelijk beleid	9	9.1 Rol van de initiatiefnemer	20
5.2.3 We brengen belangen in beeld en halen kennis op om zorgvuldigere besluiten te nemen	9	9.2 Rol van de gemeente	20
5.2.4 We verhogen de transparantie bij besluitvorming	9	9.3 Randvoorwaarden	20
5.2.5 We verhogen het vertrouwen tussen de samenleving en de overheid	9	9.3.1 Betrokkenheid	20
5.3 Uitgangspunten	9	9.3.2 Voldoen aan wet- en regelgeving	21
5.3.1 Participatie is maatwerk	10	9.3.3 (Financiële) middelen en materialen	21
5.3.2 Verwachtingsmanagement	10	9.3.4 Verantwoordelijkheid en eigenaarschap	21
5.3.3 Uitnodigend voor iedereen (= inclusie)	10	9.3.5 Duurzaamheid en continuïteit	21
5.3.4 Duidelijkheid en openheid	10	9.3.6 Impact op de gemeente en de omgeving	21
5.3.5 Transparant kader	10	9.3.7 Samenwerking met andere partijen	21
5.3.6 Vooraf keuzes maken op basis van soort project	10	Bijlage 1 Resultaten van QuickScan Lokale Democratie	22
6 Randvoorwaarden	12	Bijlage 2 Mogelijke participatie instrumenten	24
7 Lessen van participatie in Hellendoorn	13	Instrumenten bij de trede Informeren	24
7.1 Grote projecten	13	Instrumenten bij de trede Raadplegen	25
7.2 Terugkoppeling avonden	13	Instrumenten bij de trede Adviseren	27
		Instrumenten bij de trede Coproduceren	28
		Instrumenten bij de trede Meebeslissen	29
		Bijlage 3 Participatie inwoners	30

1 Voorwoord

Namens het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Hellendoorn presenteren wij u de participatievisie. In deze visie staat hoe we de komende jaren samen met inwoners¹ en ondernemers willen werken aan onze gemeente. We geloven dat goede ideeën en betrokkenheid uit de samenleving een onmisbare bijdrage leveren aan het maken van beleid en het realiseren van projecten die echt aansluiten bij de wensen en behoeften.

De invoering van de Omgevingswet en de Wet Versterking participatie op decentraal niveau benadrukt het belang van deze samenwerking. Vanuit de Omgevingswet wordt bijvoorbeeld verwacht dat we op tijd met inwoners en ondernemers om de tafel gaan bij nieuwe plannen, zodat zij eerder invloed kunnen uitoefenen en hun stem kunnen laten horen. Tegelijkertijd biedt de Wet Versterking participatie op decentraal niveau extra mogelijkheden om naast de voorbereiding ook bij de uitvoering en evaluatie van beleid te participeren, en zelfs taken van de gemeente over te nemen als inwoners of ondernemers denken dat het anders of beter kan.

Participatie vraagt maatwerk. In onze visie leggen we uit hoe we dit vormgeven, onder meer door verschillende rollen en verantwoordelijkheden helder te maken, de participatieladder toe te passen en inwonersinitiatieven te stimuleren. We laten zien hoe inwoners en ondernemers kunnen meedenken, meedoen of zelfs (deels) meebeslissen. Het is onze ambitie om in 2035 een gemeente te zijn die nog beter luistert, ruimte biedt voor eigen initiatief en volop de samenwerking opzoekt met inwoners en partners. Daarbij zijn we ook realistisch. We beseffen dat we niet altijd iedereen tevreden kunnen stellen en dat sommige situaties vragen om een doorslaggevend besluit van onze kant, ook als niet elke inwoner het daarmee eens is.

Met deze visie willen we de komende jaren bouwen aan een nog sterkere, lokale democratie. We nodigen inwoners en ondernemers van harte uit om de visie te lezen, met ons mee te denken en ons uit te dagen. We hopen dat inwoners en ondernemers laten weten waar kansen liggen en aangeven wat zij nodig hebben om zelf het initiatief te nemen. We kijken ernaar uit om met elkaar in gesprek te blijven en te werken aan een leefbare, duurzame en toekomstbestendige gemeente Hellendoorn.

Met vriendelijke groet,

Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Hellendoorn

1. Waar in dit document gesproken wordt over inwoner(s), omvat dit ook de ondernemers en (maatschappelijke) organisaties.

2 Inleiding

In de gemeente Hellendoorn bestaat er vaak onduidelijkheid over wat participatie precies inhoudt, wat kan leiden tot verschillende opvattingen en discussies. Deze participatievisie biedt daarom duidelijkheid en een helder kader voor de vormgeving van participatie in onze gemeente. We leggen uit wat wij onder participatie verstaan, welke vormen, rollen en instrumenten daarbij horen, en welke verwachtingen, taken en verantwoordelijkheden dit met zich meebrengt.

Deze visie is tot stand gekomen door verschillende bronnen en invalshoeken samen te brengen. Zo zijn de uitgangspunten uit de Participatiecode Hellendoorn V 1.0, het Collegeprogramma 2023–2026 en voorbeelden van participatievisies uit andere gemeenten als basis gebruikt. Ook de gemeenteraad heeft zijn bijdrage geleverd: tijdens de informatieronde van 9 januari 2024 is er uitgebreid gesproken over participatie en burgerberaad. Daarbij is er tijdens de informatieronde van 3 september 2024 en 13 mei 2025 ook gesproken over de hoofdstukken 1 tot en met 9 van deze visie. De waardevolle inzichten die hieruit naar voren kwamen, zijn in deze visie verwerkt. Tenslotte zijn de conclusies en aanbevelingen van het rapport ‘Burgerparticipatie in de gemeente Hellendoorn’ van de Rekenkamer bestudeerd en gebruikt om deze visie aan te scherpen.

Bovendien is in juni 2024 de QuickScan Lokale Democratie uitgevoerd onder inwoners, raadsleden, het college en ambtenaren, waarvan de uitkomsten een plek hebben gekregen in deze visie. Daarnaast hebben we geput uit de kennis, ervaringen en praktijkvoorbeelden vanuit de gemeente Hellendoorn zelf. Tot slot zijn inwoners bevroegd over hun rol bij de verschillende treden van de participa-

tieladder, zodat we een volledig en gedragen beeld hebben van hoe participatie in onze gemeente het beste vorm kan krijgen.²

Hoewel deze visie een duidelijk kader biedt, blijft het inrichten en uitvoeren van een participatieproces maatwerk. Het proces kan soms moeizaam verlopen, zeker wanneer belangen uiteenlopen. Participatie is geen garantie voor succes, maar wel het middel om te zorgen dat betrokken partijen zich gezien en gehoord voelen. Als alle belangen bekend zijn, kan er een zorgvuldige afweging gemaakt worden. Het belangrijkste doel van deze participatievisie is dan ook het versterken van de lokale democratie. We werken deze visie verder uit in een uitvoeringsplan, ende visie wordt uiteindelijk verankerd in de participatieverordening.

2.1 Ontwikkelingen binnen gemeente Hellendoorn

Kerngericht werken is een instrument om vanuit de identiteit van de dorpen in onze gemeente te werken. Het college heeft al een kerngerichte manier van werken, maar dit kan verder vorm krijgen in de organisatie via de rol van gebiedsregisseur. In het collegeprogramma 2023 – 2026 staat deze manier van werken aangekondigd als middel om in de relatie met inwoners te versterken. Dit past binnen de trend waarin het niet langer uitsluitend de gemeente is die het initiatief neemt en bepaalt wat goed is voor de samenleving, maar de samenleving zelf ook aangeeft waar de behoefte ligt. Dit vraagt om flexibele ambtenaren en bestuurders, die afhankelijk van de context een steeds wisselende rol vervullen en goed in contact staan met de inwoners van de gemeente.

2. Voor de leesbaarheid is de informatie uit bovenstaande bronnen meegenomen in dit stuk, zonder dat er steeds naar wordt verwezen.

3 Participatie

Met participatie bedoelen wij in de gemeente Hellendoorn de samenwerking tussen gemeente en inwoners bij het ontwikkelen, uitvoeren en/of evalueren van plannen en beleid. Participatie houdt in dat men deelneemt aan of meedoet aan (beleids)processen. De gemeente kan deelnemen aan initiatieven vanuit de samenleving, terwijl inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties eveneens kunnen bijdragen aan de totstandkoming en uitvoering van gemeentelijk beleid. We onderscheiden hierbij twee vormen: overheidsparticipatie en inwonerparticipatie. Participatie dient een bewust en zorgvuldig proces te zijn, waarbij zowel de gemeente als de inwoners helder voor ogen hebben wat zij van elkaar kunnen verwachten, welke mogelijkheden er bestaan en welke grenzen daarbij in acht moeten worden genomen.

- **Inwonerparticipatie**

Bij inwonerparticipatie worden inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties betrokken bij de voorbereiding, uitvoering of evaluatie van gemeentelijk beleid of projecten. De gemeente neemt hierbij het initiatief en voert het participatieproces uit, waarbij zij de samenleving uitnodigt mee te denken of mee te werken aan het vormgeven van beleid of aan de uitvoering. Deze betrokkenheid kan in intensiteit variëren. Inwonerparticipatie is een aanvulling op de formele inspraakprocedure: na afloop van een participatietraject blijft de formele inspraak mogelijk.

- **Overheidsparticipatie**

Bij overheidsparticipatie ligt het initiatief juist bij de inwoners, die bijvoorbeeld een verandering in hun leefomgeving willen doorvoeren of een gemeentelijke taak anders ingevuld willen zien. De aard van een dergelijk initiatief kan sociaal of fysiek zijn, of een combinatie van beide. De belanghebbenden nemen zelf het initiatief, zijn eigenaar van het proces en dragen daarmee de eindverantwoordelijkheid. De gemeente heeft hierin een ondersteunende of faciliterende rol.

3.1 Representatieve democratie

Participatie is een aanvulling op de representatieve democratie, waarin gekozen volksvertegenwoordigers (de gemeenteraad) een centrale rol spelen. De gemeenteraadsverkiezingen blijven het belangrijkste moment voor inwoners om invloed uit te oefenen op wat er in de gemeente gebeurt en vormen daarmee de belangrijkste vorm van participatie. De gemeente blijft verantwoordelijk, met de gemeenteraad als hoogste orgaan.

3.2 Afbakening

Een andere aanvulling op het democratisch systeem is het lokaal raadgevend referendum. Hiermee kunnen inwoners hun mening geven over een gemeentelijk vraagstuk dat binnen de gemeente Hellendoorn speelt. Deze vorm van participatie valt echter buiten de reikwijdte van deze visie en is vastgelegd in een afzonderlijke verordening.

3.3 Participatieladder

Er bestaan verschillende niveaus waarop inwoners kunnen participeren, afhankelijk van het onderwerp en de ruimte voor besluitvorming. De gemeente Hellendoorn hanteert hiervoor een participatieladder. Een hoger niveau op deze ladder is niet per definitie beter; het is van belang de trede te kiezen die past bij het thema, het doel, de beschikbare tijd en middelen, en de plaats waar de verantwoordelijkheid voor de besluitvorming ligt.

De gemeente streeft er zowel bij overheids- als inwonerparticipatie naar om laagdrempelig te zijn, initiatieven te stimuleren en eigenaarschap te bevorderen. Daarbij staat het luisteren naar inwoners centraal, zodat waar mogelijk gefaciliteerd kan worden en de samenwerking met zowel inwoners als partners actief wordt gezocht. De kaders voor participatie, zoals beschreven in hoofdstuk 8 en 9, vormen hierbij de basis. Tevens is het bij het bepalen van een trede op de participatieladder van belang om de relevante kring van belanghebbenden te definiëren en te bepalen hoe zij bij het participatieproces betrokken worden. De omvang van de groep kan invloed hebben op de gekozen participatietrede, maar is vooral bepalend voor de inzet van specifieke participatie-instrumenten, zoals nader toegelicht in bijlage 2.

Invloed inwoner	ZELF DOEN Inwoners zijn de initiatiefnemer. Daarbij is de gemeente slechts facilitator. Dit noemen we overheidsparticipatie. Een voorbeeld is groenbeheer door de buurt.	Rol gemeente
	MEEBESLISSEN <i>(vooraf)</i> De gemeente laat de beslissing (deels) aan de inwoners over. Inwoners zijn dus (mede)bepalend voor de opbrengst. De gemeente neemt de opbrengst vervolgens over. Denk bijvoorbeeld aan wijkbudgetten of burgerberaad.	
	COPRODUCEREN <i>(vooraf)</i> De gemeente vraagt inwoners om mee te werken en zoekt verdieping in het gesprek. Het gesprek heeft als doel om samen tot een beter plan of beleid te komen. Een voorbeeld hiervan is een rondetafelgesprek of projectgroep.	
	ADVISEREN <i>(vooraf)</i> De gemeente vraagt inwoners om advies over een thema, beleid of plan. Het moet duidelijk zijn welke status het advies van de inwoners krijgt. Wie beslist over de adviezen?	
	RAADPLEGEN <i>(achteraf)</i> De gemeente vraagt inwoners om hun reactie en mening over bedachte oplossingen. We inventariseren meningen, standpunten, ervaringen en ideeën op een voorstel. Een voorbeeld van meedenken is een enquête of een inloopavond waar plannen gepresenteerd worden.	
	INFORMEREN <i>(achteraf)</i> De gemeente informeert inwoners over plannen of beleid. Inwoners hebben alleen de mogelijkheid om vragen te stellen. Een voorbeeld hiervan is een nieuwsbrief of informatiebijeenkomst. Informeren vindt plaats na besluitvorming en is geen echte participatie.	

4 Actuele wet- en regelgeving

Ten aanzien van deze participatievisie zijn er twee wetten die hierop van invloed zijn: de Omgevingswet en de Wet Versterking participatie op decentraal niveau. Hieronder worden beide wetten nader toegelicht.

4.1 Omgevingswet

Sinds de invoering van de Omgevingswet op 1 januari 2024 heeft Nederland één integraal kader voor regels rondom de fysieke leefomgeving. Hiermee is een groot aantal wetten samengevoegd in één stelsel, wat voor gemeenten betekent dat zij sneller en in samenhang kunnen werken aan beleid voor thema's als ruimte, milieu, verkeer en water. Een belangrijk verschil met vroeger is dat participatie nu in een vroeg stadium wordt vereist, zodat inwoners en andere belanghebbenden invloed kunnen uitoefenen op nieuwe plannen en projecten.

De Omgevingswet bestaat uit een aantal instrumenten die op elkaar aansluiten. De Omgevingsvisie beschrijft de lange termijn ambities en strategische keuzes: hierin wordt vastgelegd hoe wij als gemeente willen omgaan met woningbouw, klimaatadaptatie en groenvoorzieningen³. Vervolgens werken gemeenten die visie uit in Omgevingsprogramma's, waarin ze concrete doelen en maatregelen formuleren, vaak per thema of sector. Tot slot bevatten de Omgevingsplannen de daadwerkelijke regels op lokaal niveau. Hier wordt vastgelegd wat er op een bepaalde locatie wel of niet mag, en onder welke voorwaarden, zodat inwoners, ondernemers en projectontwikkelaars precies weten waar ze aan toe zijn.

De Omgevingswet speelt dus een belangrijke rol bij het versterken van participatie in de ruimtelijke ordening en bij de uitvoering van verschillende initiatieven. Participatie is een integraal onderdeel van deze wet en bij bepaalde initiatieven is het zelfs verplicht om de omgeving goed te betrekken, zoals vastgesteld door de gemeenteraad (raadsbesluit: 2021-030451). Om het voor inwoners eenvoudiger te maken om met participatie om te gaan, is er voor het aanvragen van vergunningen een hulpmiddel ontwikkeld. Dit hulpmiddel helpt initiatiefnemers bij het bepalen van de juiste aanpak voor participatie, afhankelijk van de aard en omvang van het initiatief. Het hulpmiddel kan [hier](#) online geraadpleegd worden. Daarnaast staan er in hoofdstuk 9 kaders beschreven die richting geven bij het opstellen van inwonerinitiatieven.

4.2 Wet Versterking participatie op decentraal niveau

In juni 2024 is de wet Versterking participatie op decentraal niveau aangenomen in de Eerste Kamer. Deze wet zorgt ervoor dat inwoners beter kunnen participeren bij de voorbereiding, uitvoering en evaluatie van beleid. Daarvoor is de regeling over inspraak in de Gemeentewet uitgebreid met bepalingen over participatie. Iedere gemeente is verplicht om voor 2027 deze wet in een participatieverordening te hebben vastgelegd.

Het wetsvoorstel is oorspronkelijk ingediend in september 2022. Het beoogt te bereiken dat elke gemeente heldere kaders en spelregels voor participatie opstelt, passend bij de lokale omstandigheden. Omdat die omstandigheden per gemeente verschillen, schrijft het wetsvoorstel alleen voor *dat* de raad regels stelt (via een verordening), maar niet *hoe* die regels precies geformuleerd moeten worden.

Op dit moment is in de Gemeentewet (artikel 150) vastgelegd dat gemeenten een inspraakverordening hebben. In deze inspraakverordening moet worden geregeld hoe inwoners betrokken worden bij de voorbereiding van beleid. Met het nu aangenomen wetsvoorstel wordt de bestaande inspraakverordening uitgebreid tot een participatieverordening. Dat betekent dat gemeenten niet alleen de betrokkenheid bij de voorbereiding van beleid moeten regelen, maar ook bij de uitvoering en evaluatie ervan. Nieuw is bovendien dat het zogenaamde uitdaagrecht (of *Right to Challenge*) in de wet is verankerd. Dat houdt in dat inwoners de gemeente kunnen verzoeken hen de uitvoering van een gemeentelijke taak over te dragen wanneer zij denken dat zij die taak beter en/of goedkoper kunnen uitvoeren. Denk bijvoorbeeld aan het onderhoud van een park, het beheer van sportvelden of andere maatschappelijke voorzieningen. In de participatieverordening wordt duidelijk hoe de regels rondom uitdaagrecht binnen de gemeente Hellendoorn worden vormgegeven.

3. Wij hebben als gemeente gekozen voor een brede omgevingsvisie, Hellendoorn 2040, wat maakt dat deze visie betrekking heeft op de gehele gemeente en dus verder gaat dan alleen de fysieke leefomgeving.

5 Ambitie, doelen en uitgangspunten

In dit hoofdstuk staan wij stil bij de ambitie, doelen en uitgangspunten die wij voor de komende tien jaar hanteren als het aankomt op participatie in de gemeente Hellendoorn.

5.1 Ambitie

Onze ambitie op het gebied van participatie voor de komende tien jaar is:

“In 2035 zijn wij een gemeente die nog beter luistert naar haar inwoners, als het mogelijk is inwonersinitiatieven faciliteert en de samenwerking met inwoners en partners opzoekt.”

5.2 Doelen

Om deze ambitie waar te kunnen maken, zijn de volgende doelen opgesteld:

1. We verhogen de betrokkenheid en het eigenaarschap vanuit de samenleving.
2. We verbeteren de kwaliteit van het gemeentelijk beleid.
3. We brengen de belangen in beeld en halen kennis op om belangen zorgvuldig af te wegen en besluiten te nemen.
4. We verhogen de transparantie bij besluitvorming.
5. We verhogen het vertrouwen tussen de samenleving en de overheid.

Hieronder volgt een korte toelichting op deze doelen.

5.2.1 We verhogen de betrokkenheid en het eigenaarschap vanuit de samenleving

Initiatieven vanuit de samenleving zijn een teken van betrokkenheid, gedeeld eigenaarschap en trots van inwoners en anderen voor hun leefomgeving. Ze verdienen daarom in principe steun. Ook door inwoners bij gemeentebestuur te betrekken kunnen eigenaarschap en betrokkenheid toenemen.

5.2.2 We verbeteren de kwaliteit van het gemeentelijk beleid

Participatie biedt mogelijkheden om de kwaliteit en uitvoerbaarheid van gemeentelijk beleid te vergroten. Veel inwoners zijn erg betrokken bij hun dorp of wijk. Ze kennen hun leefomgeving, ervaren de dagelijkse praktijk en hebben ideeën over verdere verbetering. Die betrokkenheid, creativiteit, kennis en kunde benutten we als gemeente graag voor het maken en uitvoeren van beleid. Door samen op te trekken komen we tot betere oplossingen en beter beleid.

5.2.3 We brengen belangen in beeld en halen kennis op om belangen zorgvuldig af te wegen en besluiten te nemen

Via participatie komen betrokkenen in beeld en krijgen hun belangen een plek in de voorbereiding en uitvoering van beleid. Op deze manier krijgen we inzicht in de verschillende belangen en kunnen we deze belangen meenemen en afwegen in de plannen en samen toewerken naar een goede oplossing. Als de belangen niet zijn samen te brengen, is het aan de gemeente om zich over de verschillende belangen goed te laten informeren en op basis daarvan, met het algemeen belang als vertrekpunt, een besluit te nemen. Het is immers niet zo dat de gemeente aan ieder individueel belang tegemoet kan komen. Soms wordt participatie ingezet om belanghebbenden goed mee te nemen en te betrekken en daarmee juridische procedures te voorkomen. Participatie is geen garantie dat dit lukt, maar kan inwoners wel meenemen en soms ervoor zorgen dat alle belanghebbenden zich gehoord weten.

5.2.4 We verhogen de transparantie bij besluitvorming

Door een participatief proces krijgen inwoners inzicht in het beleidsproces, de belangen van verschillende partijen en de afwegingen die daarbij een rol spelen.

5.2.5 We verhogen het vertrouwen tussen de samenleving en de overheid

Door met elkaar in gesprek te gaan, kunnen inwoners meer begrip voor elkaars standpunten krijgen en voor keuzes die worden gemaakt. Er kan een relatie worden opgebouwd met de inwoners en dit kan het vertrouwen in de gemeente en elkaar ten goede komen. Participatie kan ertoe leiden dat inwoners beter met de uitkomsten kunnen leven en dat er dus meer draagvlak ontstaat. Maar dit is meer een effect dan een doel. Participatie is geen garantie voor draagvlak. We benoemen draagvlak daarom niet als doelstelling. Deze doelen zijn de algemene en overkoepelende doelen van de gemeente met participatie. Niet in elk project of vraagstuk zijn alle doelen aan de orde.

5.3 Uitgangspunten

Er bestaat geen blauwdruk voor een succesvol participatietraject. Wel gebruiken we vaste uitgangspunten voor het vormgeven van een participatietraject. De uitgangspunten van participatie helpen de raad en het college om een

bewuste en afgewogen keuze te maken om al dan niet een participatietraject te starten.

5.3.1 Participatie is maatwerk

Bij een onderwerp is niet elk participatieniveau en/of -instrument geschikt. Sommige onderwerpen en thema's lenen zich voor een vorm van participatie met heel veel invloed voor de participant, voor andere onderwerpen past dat minder. Voor ieder participatietraject geeft de gemeente aan welke trede van de participatieladder van toepassing is. Het is hierbij belangrijk de ruimte en het enthousiasme voor participatie goed in te schatten. Is er niet veel ruimte, dan past een lage trede op de participatieladder. Daarbij is het belangrijk goed te bekijken welk instrument we inzetten, zodat we zoveel mogelijk mensen en doelgroepen de mogelijkheid bieden om mee te doen.

5.3.2 Verwachtingsmanagement

De gemeente maakt voor inwoners duidelijk wat de mogelijkheden en wat de grenzen zijn van hun participatie. Hoge verwachtingen wekken die niet kunnen worden nagekomen, leidt alleen maar tot demotivatie en frustratie. Blijkt tijdens een traject dat de gekozen participatievorm niet past bij het traject, dan passen gemeente en inwoners in overleg de vorm aan. We koppelen terug over inhoud, proces en de voortgang. We zijn duidelijk over het hele traject (van begin tot eind) en transparant over de besluitvorming. De gemeente maakt na een participatietraject altijd duidelijk wat met de inbreng is gedaan.

5.3.3 Uitnodigend voor iedereen (= inclusie)

Bij participatie mag iedereen meedoen en we moedigen die deelname zoveel mogelijk aan. Het is belangrijk om een participatieproces te kiezen dat inclusie en gelijke kansen bevordert. We hebben een uitnodigende, open instelling. We waarderen deelnemers en staan open voor hun inbreng. Het is van belang dat inwoners en andere belanghebbenden gehoord worden en zich gehoord voelen. We sluiten bij participatie geen groepen uit. We nodigen breed uit (binnen de mogelijkheden en passend bij het onderwerp) en laten de beslissing om wel of niet deel te nemen aan de mensen zelf. We streven naar een goede afspiegeling van de samenleving en zetten daarvoor verschillende communicatiemiddelen en participatievormen in. Op deze manier spreken we zoveel mogelijk verschillende inwoners aan en geven we iedereen de kans om mee te doen.

5.3.5 Duidelijkheid en openheid

We vinden het heel belangrijk om duidelijk en open te zijn. Duidelijk over de speelruimte die er is, over de rollen van de verschillende betrokkenen, over het tijdspad, et cetera. We zijn hierin transparant. Van tevoren stellen we de kaders vast waarbinnen ruimte is voor participatie (zie hiervoor ook hoofdstuk 8). Niet alles kan. Er zijn grenzen aan capaciteit en middelen, er bestaan wettelijke kaders. Participanten moeten weten wat bespreekbaar is en wat al is vastgesteld.

5.3.5 Transparant kader

De gemeente Hellendoorn werkt aan participatie op basis van een duidelijk en transparant kader. Dit kader is praktisch toepasbaar en biedt houvast bij het maken van keuzes over de mate en het niveau van participatie. Het laat zien dat de gemeente bewust omgaat met de betrokkenheid van belanghebbenden, zeker wanneer het gaat om ontwikkelingen met grote impact. In dit kader is ook vastgelegd dat bij gemeentelijke trajecten de participatieaanpak vooraf wordt overwogen en onderbouwd – bijvoorbeeld via een participatieplan of een specifieke paragraaf in het projectplan. Bij complexe of gevoelige opgaven maakt deze uitwerking nadrukkelijk onderdeel uit van het raadsvoorstel.

5.3.6 Vooraf keuzes maken op basis van soort project

Aan de start van nieuwe trajecten maakt de gemeente bewust keuzes over de manier van participeren. We hanteren daarbij een vaste methodiek en stemmen de participatievorm af op het type traject. Er zijn grofweg drie vormen van participatie, elk met hun eigen kenmerken en bijpassende aanpak:

- Beleidsparticipatie richt zich op de ontwikkeling van beleidslijnen, visies en strategische kaders. Het gaat hierbij om abstracte, vaak langetermijnvraagstukken, die niet direct merkbaar zijn in het dagelijks leven van inwoners. Denk aan onderwerpen zoals duurzaamheid, visie op het sociaal/maatschappelijk domein of mobiliteitsvisies. Voor veel inwoners staat dit type participatie ver van hun belevingswereld af, waardoor de betrokkenheid en bereidheid om deel te nemen vaak beperkt is. Tegelijkertijd is het belangrijk om op deze niveaus ruimte te blijven bieden voor inbreng, bijvoorbeeld via gespreksavonden of de gemeentepiler.
- Projectparticipatie draait om concrete projecten in de fysieke leefomgeving, zoals de herinrichting van een straat, nieuwbouwlocaties of de aanleg van groenvoorzieningen. Omdat deze projecten zichtbare impact hebben op de directe omgeving, is de bereidheid om

mee te denken of input te leveren doorgaans groter. Participatie vindt hier plaats in de ontwerp- en voorbereidingsfase.

- Uitvoeringsparticipatie betreft de praktische betrokkenheid van inwoners tijdens de uitvoering of afronding van een project. Denk aan het kiezen van beplanting, het bijdragen aan buurtinitiatieven of het meedoen aan

evaluaties. Mensen voelen zich hier vaak direct eigenaar van en willen graag invloed uitoefenen op hoe dingen daadwerkelijk worden uitgevoerd.

Door vooraf een duidelijke afweging te maken op basis van het soort project of vraagstuk, zorgen we voor realistische verwachtingen en een passende participatieaanpak.

6 Randvoorwaarden

Naast het belang van duidelijke rollen, helderheid over de speelruimte en beschikbare informatie zijn de volgende randvoorwaarden van belang voor het succes van participatie:

1. Voldoende tijd en geld

Bij participatie investeren we tijd en capaciteit. Een investering die zich terugbetaalt in de kwaliteit van beleid en in betrokkenheid. Het betekent dat de ontwikkeling van beleid of de uitvoering van een project soms langer duurt. Soms is het lastig of niet mogelijk om participatie toe te passen als er snel gehandeld moet worden. Daarvoor moet de planning ruimte bieden. Het betekent ook dat alle betrokkenen er tijd voor moeten hebben. Inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, maar ook ambtenaren. De beschikbaarheid van tijd en/of geld is een belangrijke randvoorwaarde voor een participatietraject.

2. Duidelijk proces

Een andere randvoorwaarde voor een geslaagd participatietraject is een goed lopend en voor alle betrokkenen duidelijk proces. Dat betekent dat we participatie vormgeven volgens een duidelijk proces of stappenplan. Soms is het nodig tussentijds het participatieniveau aan te passen. Het is van groot belang dat dan alle partijen hiervan op de hoogte zijn en dat de bestuursstijl ook wordt aangepast.

3. Kennis van de gemeente

Kennis van gemeentelijke besluitvorming en de lokale democratie is belangrijk. Het is belangrijk dat inwoners inzicht hebben in de verschillende stappen in het proces en enige kennis hebben van de spelers en hun rollen en verantwoordelijkheden. Hier ligt een taak voor de gemeente (helderheid bieden) maar ook voor inwoners en initiatiefnemers (informatie opdoen). Voor de gemeente is het uiteraard van belang om kennis te hebben van onze lokale samenleving.

4. Evalueren en leren

We merken in de praktijk dat participatie uitdagingen met zich meebrengt. Denk aan het dilemma tussen snel woningen bouwen versus het meenemen van de omwonenden. Ruimte om te experimenteren, te evalueren en van ervaringen te leren, is hierbij van groot belang. Evaluatie wordt daarom een vast onderdeel van een participatietraject.

5. Omgangsvormen

Tot slot zijn omgangsvormen een andere belangrijke randvoorwaarde. We benaderen deelnemers gelijkwaardig, met een open, respectvolle houding. Alle betrokkenen hebben een eigen rol en zijn daarop aanspreekbaar. Vertrouwen is het vertrekpunt. We maken met elkaar afspraken en zijn ook daarop aanspreekbaar. Deelnemers moeten zich vrij kunnen voelen hun inbreng te leveren. Er kan geen sprake zijn van beïnvloeding of druk.

6. Participatie is geen doel op zich

Het moet alleen ingezet worden als er werkelijk invloed is op het te nemen besluit. Anders organiseer je teleurstelling en boosheid van de inwoners die er hun tijd en aandacht in hebben gestopt.

7 Lessen van participatie in Hellendoorn

Beleid opstellen, uitvoeren en evalueren samen met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties doen we in gemeente Hellendoorn al volop. Als input voor dit hoofdstuk zijn evaluatieverslagen gelezen en gesprekken gevoerd met betrokken projectleiders, zodat de geleerde lessen meegenomen kunnen worden in deze visie.

7.1 Grote projecten

Bekende voorbeelden zijn de herinrichting van het Blokkenpark in Nijverdal, de herinrichting van de Grotestraat in Nijverdal of de Cultuurcaravaan. De genoemde projecten werden in coproductie gedaan en kregen een evaluatie. Daaruit bleek dat duidelijkheid over de invloed van de participanten aan de start van de participatie heel belangrijk is. Het is noodzakelijk aan te geven wat inwoners die participeren in een project kunnen verwachten. Inwoners geven ook aan dat ze graag op de hoogte willen blijven tijdens een proces. Ook als er weinig nieuws te melden is, of als er vertraging is (zoals bij het Blokkenpark) willen inwoners toch graag informatie ontvangen hierover.

7.2 Terugkoppeling avonden

Naast bovenstaande grote projecten, werden voor veel (ruimtelijke) projecten informatieavonden, inspraakavonden,

enquêtes en andere participatiemomenten georganiseerd. Bij informatie- en inspraakavonden geldt dat inwoners graag willen weten wat er met de opbrengst van de avond wordt gedaan. Als iets niet wordt overgenomen, willen participanten een uitleg waarom een andere keuze wordt gemaakt. Dan kan dat betekenen dat niet iedereen het eens is met de keuze, maar wel begrijpt waarom deze is gemaakt.

Een participatieproces uitvoeren is daarmee niet vrijblijvend. Als we mensen vragen om deel te nemen aan participatie verwachten ze dat we de inbreng serieus nemen en ze verwachten een terugkoppeling wat er met de inbreng is gedaan.

De lessen samengevat:

- Regelmatig communiceren tijdens proces, ook als er geen nieuws is;
- Vooraf duidelijkheid geven over wat met inbreng wordt gedaan;
- Terugkoppeling over informatie- en inspraakavonden geven;
- Uitleggen als plannen aangepast worden door participatie;

8 Uitvoeringskader gemeente

Participatie is voor de gemeente Hellendoorn een wezenlijk onderdeel van goed bestuur. We willen dat de stem van de samenleving zichtbaar is in beleid, besluitvorming en uitvoering. Een responsieve gemeente staat dichtbij inwoners door actief te luisteren, te reageren op maatschappelijke behoeften en initiatieven, en is bereid om beleid en praktijken aan te passen waar nodig. Dit vraagt om een proactieve, empathische en meedenkende houding. De focus ligt op de inwoner in plaats van op bureaucratische processen, om zo vertrouwen te herstellen en beleid effectiever te maken. Omdat 'de inwoner' niet als één groep bestaat, vraagt dit om maatwerk en bewuste keuzes in de manier waarop en het moment waarop we participatie inzetten. Door met inwoners in gesprek te gaan, en niet over hen, ontstaat ruimte voor verschillende perspectieven. Maatschappelijke partners zijn hierbij belangrijke schakels, zeker voor het bereiken van groepen die minder snel zelf aan tafel komen. Zo komen we samen tot beter afgewogen keuzes in het algemeen belang. Deze visie vormt de basis voor een richtinggevend kader dat houvast biedt bij het toepassen van de participatieladder (hoofdstuk 3) en het opstellen van een uitvoeringsplan met concrete acties.

De projectleider is integraal verantwoordelijk voor een project en daarmee ook voor de inrichting en uitvoering van het participatieproces. De participatieadviseur en de betrokken communicatieadviseur adviseren de projectleider over de beste aanpak, passende instrumenten en de communicatie over het proces en de participatieresultaten. De projectleider is verantwoordelijk voor de ambtelijke en bestuurlijke afstemming over het project en het participatieproces.

In de praktijk vervagen de grenzen tussen de treden van de participatieladder soms. Die flexibiliteit benutten we juist om aan te sluiten bij het onderwerp, de context en de doelgroep. We richten ons vooral op thema's die dichtbij inwoners staan, zoals hun buurt of leefomgeving, dit vergroot de betrokkenheid. Bij meer abstracte beleidsvraagstukken zorgen we voor extra toelichting en verbinden we beleid met de leefwereld van inwoners.

8.1 Algemeen kader

Om de participatievisie daadwerkelijk in praktijk te brengen, is een gedeeld en helder vertrekpunt nodig. Dit algemeen kader biedt dat fundament door richtinggevende uitgangspunten te formuleren.

Ze zorgen ervoor dat participatie in de gemeente Hellendoorn niet vrijblijvend is, maar zorgvuldig, transparant en democratisch gelegitimeerd.

We kiezen bewust voor een brede inzet op participatie, met ruimte voor maatwerk afhankelijk van het onderwerp, de context en de betrokken inwoners. Juist die ruimte vraagt om duidelijke uitgangspunten, zodat het participatieproces in elke situatie betrouwbaar, navolgbaar en begrijpelijk wordt ingericht. Daarbij gaat het er niet om dat iedereen het met het uiteindelijke besluit eens is, maar wel dat er een zorgvuldige afweging van alle belangen heeft plaatsgevonden.

Hoewel er geen blauwdruk bestaat voor participatie, werken we vanuit een vaste set uitgangspunten die aansluiten op onze praktijkervaring, bestuurlijke keuzes en democratische waarden. Ze gelden voor alle treden van de participatieladder en vormen het fundament voor de keuzes die we maken in participatieprocessen.

De uitgangspunten zijn als volgt:

- 1. Invloed moet echt zijn.**
Participatie wordt alleen ingezet wanneer er daadwerkelijk ruimte is voor invloed. Is die ruimte er niet, dan kiezen we bewust voor andere vormen van communicatie of informatievoorziening.
- 2. Het bevoegde bestuursorgaan bepaalt de participatietrede.**
Bij complexe, politiek gevoelige of maatschappelijk impactvolle onderwerpen wordt de gemeenteraad in een vroeg stadium betrokken bij het bepalen van de participatietrede. Bij projecten waar het college bevoegd is, bepaalt het college de trede van participatie.
- 3. Verwachtingsmanagement is essentieel.**
We communiceren vooraf helder wat deelnemers kunnen verwachten: hoeveel tijd het vraagt, welke rol zij kunnen vervullen, en hoe hun inbreng wordt gebruikt. Ook zorgen we voor onderbouwde terugkoppeling over wat er met die inbreng is gedaan.
- 4. Inclusie is de norm.**
Iedereen moet kunnen meedoen. We zetten actief in op het betrekken van inwoners die minder vanzelfsprekend participeren, en streven naar representativiteit. We maken gebruik van diverse communicatiemiddelen en participatievormen om verschillende doelgroepen aan te spreken en te bereiken.

5. Evalueren is standaard.

Na afronding van grote participatietrajecten vindt altijd een evaluatie plaats. Daarin reflecteren we op het proces, de opbrengst en het vervolg. Deze evaluatie wordt gedeeld met de gemeenteraad en helpt ons leren en verbeteren. De participatieadviseur gebruikt deze evaluaties om verbeteringen in toekomstige participatieprocessen en de beschikbare instrumenten aan te brengen. De opgedane kennis deelt de participatieadviseur via intranet en trainingen.

6. Een participatieplan is verplicht.

Voor ieder participatietraject stellen we een participatieplan op. Hierin beschrijven we het doel van de participatie, welke doelgroepen worden betrokken, welke participatievormen worden ingezet, het tijdsplan en de besluitvormingsroute. Ook de wijze van terugkoppeling wordt hierin vastgelegd. Bij gevoelige of complexe trajecten maakt dit plan onderdeel uit van het raadsvoorstel. Het college bepaalt of een onderwerp gevoelig of complex is. Om de medewerkers te faciliteren is een format participatie/communicatieplan ontwikkeld.

7. De bestuursstijl beweegt mee.

Een betrouwbaar participatieproces vraagt om een bestuursstijl die past bij het gekozen participatieniveau. Dat betekent dat bestuurders en ambtenaren zich bewust zijn van hun rol en houding. Bij meedenken of meebeslissen hoort een open en gelijkwaardige opstelling. Als er weinig ruimte is voor invloed, dan vragen we om duidelijke communicatie en uitleg over de besluitvorming.

8.1.1 Rol van de gemeenteraad

De gemeenteraad stelt als hoogste bestuursorgaan de kaders vast voor participatie. Bij complexe of gevoelige onderwerpen bepaalt de raad in een vroeg stadium, daar waar zij een formele rol heeft, welk participatieniveau passend is. De raad ziet toe op de kwaliteit, legitimiteit en inclusiviteit van het participatieproces. Via raadsvoorstellen en evaluaties beoordeelt zij of participatie zorgvuldig is verlopen, of de procedure rechtvaardig is geweest en of de inbreng van inwoners daadwerkelijk is benut.

8.1.2 Rol van het college

Het college is verantwoordelijk voor een zorgvuldige uitvoering van het participatiebeleid binnen de door de raad gestelde kaders. Per traject bepaalt het college, eventueel met advies van de participatieadviseur, de passende trede

en participatievorm. Het college borgt dat de procesinrichting helder is, met oog voor planning, communicatie en afstemming. Daarnaast stimuleert het college gebiedsgericht en integraal werken, en draagt bij aan een organisatiecultuur waarin participatie vanzelfsprekend is. We noemen dat een responsieve gemeente.

Een responsieve gemeente betekent:

- **Inwoners centraal:**
De gemeente stelt behoeften en belangen van de inwoner centraal, staat er niet tegenover.
- **Actief luisteren en inleven:**
Ambtenaren tonen empathie, nemen vragen en zorgen van inwoners serieus.
- **Snelle en accurate reactie:**
De gemeente reageert tijdig en adequaat op maatschappelijke signalen, problemen en initiatieven.
- **Aanpassen van beleid:**
Waar mogelijk wordt beleid, regels en praktijk aangepast om inwoners beter te helpen en effectiever de maatschappelijke uitdagingen aan te gaan.
- **Samenwerken:**
Er wordt actief samengewerkt met inwoners en organisaties om gezamenlijke doelen te bereiken.
- **Openheid en transparantie:**
Dit gaat verder dan informatie geven en betekent dat de gemeente open is in haar doen en laten.

8.1.3 Afwegingskader voor de inzet van participatie

Om transparantie en voorspelbaarheid te waarborgen, hanteert de gemeente Hellendoorn een afwegingskader bij het bepalen of en hoe participatie wordt toegepast. De volgende overwegingen spelen daarbij een rol:

- De impact van het beleid of besluit op inwoners, ondernemers of maatschappelijke partners;
- De beleidsvrijheid die beschikbaar is binnen het onderwerp;
- De mogelijkheid voor inwoners om daadwerkelijk invloed uit te oefenen;
- De urgentie of spoedeisendheid van het besluit of de ontwikkeling;
- De complexiteit en/of technische aard van het onderwerp.

Wanneer de gemeente besluit participatie niet of in beperkte mate toe te passen, wordt dit onderbouwd in het besluitvormingsproces, zodat hierover richting raad en samenleving openheid bestaat.

8.2 Nadere toelichting taken, rollen en verantwoordelijkheden

Per trede van de participatieladder wordt hieronder een toelichting gegeven op de verschillende taken, rollen en verantwoordelijkheden.

8.2.1 Informeren

Informeren is de laagste trede van de participatieladder en in principe geen echte participatie, maar wordt vanwege zijn belang wel opgenomen in dit kader. De gemeente speelt een actieve rol door inwoners tijdig, duidelijk en volledig te informeren over onderwerpen die in hun buurt, wijk of kern spelen. Inwoners hebben hierbij een passieve rol, al kunnen zij wel vragen stellen.

Informatievoorziening wordt afgestemd op de doelgroep: voor volwassenen blijven e-mail, post en website belangrijk, terwijl jongeren vaker via e-mail en sociale media worden bereikt. Vooraf wordt per voorstel bepaald wat "tijdig, duidelijk en volledig" betekent. Succesvolle informatievoorziening wordt gemeten aan de tevredenheid over het proces en de mate waarin inwoners zich gehoord voelen in hun informatiebehoefte.

Voorbeelden van instrumenten bij deze trede:

- Nieuwsbrief
- Website
- Sociale media

Wanneer wordt deze trede ingezet?

Deze trede wordt ingezet wanneer inwoners hoofdzakelijk op de hoogte moeten worden gebracht van besluiten, ontwikkelingen of projecten waarover de gemeente al heeft besloten of waarbij inspraak niet noodzakelijk is. Ook wordt deze trede toegepast wanneer er (nog) geen ruimte is voor invloed, maar wel de behoefte bestaat om inwoners duidelijk te informeren over wat er gaat gebeuren in hun leefomgeving. Voorbeelden van thema's die passend zijn bij deze trede:

- Nieuwe verkeersmaatregelen (zoals tijdelijke wegafsluitingen);
- Wijzigingen in de afvalinzameling;
- Grootchalige infrastructurele werkzaamheden die al zijn vastgesteld;
- Aankondiging van evenementen of werkzaamheden in de buurt.

Wanneer is deze vorm van participatie geslaagd?

Deze vorm van participatie is geslaagd wanneer inwoners tijdig, duidelijk en volledig worden geïnformeerd over de

ontwikkelingen die voor hen van belang zijn. Vooraf wordt er per voorstel gedefinieerd wat tijdig, duidelijk en volledig betekent voor het desbetreffende onderwerp. Inwoners hebben daarbij de mogelijkheid om vragen te stellen. Het succes is te meten aan de hand van de tevredenheid onder de inwoners voor de verstrekte informatie. Hierbij gaat het niet over of de inwoner zich kan vinden in de inhoud, maar over de tevredenheid van het gelopen proces. Ook de mate waarin zij zich gehoord en serieus genomen voelen in hun informatiebehoefte speelt hierbij een rol. Verwachtingsmanagement speelt hierbij een sleutelrol. Door vooraf helder te communiceren wat inwoners kunnen verwachten, wordt de kans op misverstanden verkleind en voelen inwoners zich serieuzer genomen.

Besluitvorming

Het college besluit wanneer en of deze trede van de participatieladder wordt toegepast. Deze keuze wordt vastgelegd in het collegevoorstel bij het onderdeel communicatie. Indien er geen collegebesluit wordt genomen, wordt de participatie op basis van de reeds beschikbare informatie en bestaande beleidsafspraken vormgegeven.

8.2.2 Raadplegen

Bij deze trede vragen we inwoners actief om hun mening over (vooraf geformuleerde) plannen, oplossingen of dilemma's. Inwoners nemen een actieve rol door hun mening te geven. Deze input wordt vervolgens meegenomen in het voorstel dat aan de gemeenteraad wordt voorgelegd. Aan de inwoners koppelen we naderhand terug wat wij met hun input hebben gedaan. Van de inwoners die deelnemen aan bijvoorbeeld een inloopavond of enquête verwachten we een actieve rol: zij leveren immers waardevolle inzichten. Inwoners kunnen zelf beslissen of zij willen deelnemen/ een reactie willen geven. Het college en medewerkers zijn verantwoordelijk voor het organiseren van het proces. Voor onder andere jongeren kiezen we bij deze trede bewust voor laagdrempelige middelen, zoals digitale enquêtes of meedenken via scholen. Hierbij communiceren we vooraf expliciet het doel, hun rol, de tijdsinvestering en wat er met hun input gebeurt.

Voorbeelden van instrumenten bij deze trede:

- Enquête
- Inloopbijeenkomsten
- Burgerpanel

Wanneer wordt deze trede ingezet?

Deze trede wordt ingezet wanneer er nog meerdere oplossingsrichtingen openstaan, maar het beleid of de plannen al deels zijn vormgegeven, of als draagvlak en betrokkenheid van grote waarde is. De gemeente vraagt dan actief feedback van inwoners op die opties, zodat eventuele aanpassingen in het voorstel kunnen worden gedaan voordat het besluit wordt voorgelegd aan de gemeenteraad. Ook als er extra draagvlak en betrokkenheid nodig is door het ophalen van meningen en suggesties, is deze trede geschikt. Voorbeelden van thema's die passend zijn bij deze trede:

- Voorlopige ontwerpen van speelplaatsen of parken;
- Keuze voor soorten groenvoorziening of straatinrichting in een buurt;
- Opzet van een nieuw lokaal evenementenbeleid;
- Hondenbeleid.

Wanneer is deze vorm van participatie geslaagd?

Deze vorm van participatie is geslaagd als inwoners de ruimte krijgen om hun mening en ideeën te delen, en wanneer deze input op een transparante manier wordt meegenomen in het uiteindelijke voorstel. Daarbij moet er naar inwoners worden gecommuniceerd of en op welke wijze de input is meegenomen. Belangrijk is dat inwoners zich serieus genomen voelen en kunnen zien hoe hun inbreng is verwerkt.

Besluitvorming

Het college besluit wanneer en of deze trede van de participatieladder wordt toegepast. Dit besluit wordt ook onderbouwd. Indien nodig informeert het college de gemeenteraad via een raadsmededeling welk instrument er is toegepast (en waarom), hoe dit is verlopen en wat de uitkomsten hiervan zijn.

8.2.3 Adviseren

Adviseren is de derde trede van de participatieladder. Bij deze trede worden inwoners (voorafgaand) bij het opstellen van nieuw beleid, een thema of plan gevraagd om advies te geven. De inwoners die om advies worden gevraagd, hebben een actieve rol: van hen wordt verwacht dat zij met een advies komen waar de gemeenteraad mee uit de voeten kan. Het is mogelijk om hiervoor vooraf kaders op te stellen. Hierbij maken we onderscheid tussen het advies aan het college en het advies aan de gemeenteraad. Bij advisering aan het college is het college verantwoordelijk voor het beoordelen en verwerken van het advies. Bij advisering aan de raad is de gemeenteraad zelf verantwoordelijk voor de weging van het advies en het opnemen van een heldere terugkoppeling in het raadsvoorstel. Zo wordt het onder-

scheid tussen beide bestuurslagen duidelijk en transparant gehouden. Ook medewerkers hebben een actieve rol aangezien zij, indien wenselijk, de inwoners ondersteunen bij hun advies.

Naast gevraagd advies is er ook ruimte voor ongevraagd advies van inwoners en belangengroepen. Zodra er ongevraagd advies binnenkomt, wordt dit zorgvuldig beoordeeld en betrokken bij de besluitvorming. Net als bij gevraagd advies koppelen we terug wat er met het ongevraagde advies is gedaan en om welke redenen. Op deze manier bieden we ook voor ongevraagd advies duidelijkheid over de vervolgstappen en de rol van zowel het college, de gemeenteraad als de medewerkers.

Voorbeelden van instrumenten bij deze trede:

- Expertmeeting
- Inwonersavond
- Straatgesprek
- (Ongevraagd) advies van een adviesorgaan

Wanneer wordt deze trede ingezet?

Deze trede wordt ingezet wanneer de gemeenteraad, het college en/of de medewerkers behoefte hebben aan inhoudelijke adviezen vanuit inwoners, belanghebbenden en/of experts. Het gaat dan om onderwerpen of beleidsterreinen waar de inbreng van inwoners onmisbaar kan zijn, omdat die inbreng bijdraagt aan het maken van de juiste afweging en participatie door inwoners kan bijdragen aan het begrijpen van de keuze die uiteindelijk wordt gemaakt. Er is nog voldoende ruimte om het uiteindelijke plan te vormen of bij te sturen aan de hand van het advies. Daarnaast kan het zo zijn dat in sommige gevallen de adviesraden verplicht geraadpleegd moeten worden. Voorbeelden van thema's die passend zijn bij deze trede:

- Aanpak van duurzaamheid of klimaatadaptatie op buurtniveau;
- Inrichting van grote openbare voorzieningen (bijv. nieuw cultuurcentrum);
- Herontwikkeling van een buurt of kern;
- Visieontwikkeling voor de lange termijn, zoals de brede Omgevingsvisie.

Wanneer is deze vorm van participatie geslaagd?

Deze participatievorm is geslaagd wanneer inwoners (al dan niet ongevraagd) voldoende gelegenheid krijgen om hun advies te formuleren, helder is welke ruimte er is voor hun inbreng en er transparant wordt gecommuniceerd hoe de adviezen zijn verwerkt in de uiteindelijke besluitvor-

ming. Daarbij is het van belang dat zowel het college als de gemeenteraad actief terugkoppelen wat er met het advies is gedaan en waarom.

Besluitvorming

Bij advisering aan het college besluit het college wat er met het (ongevraagd) advies van de inwoners wordt gedaan. Deze keuze wordt onderbouwd in het collegevoorstel. Bij advisering aan de gemeenteraad adviseert het college de raad met betrekking tot het toepassen van deze trede op de participatieladder. De raad besluit uiteindelijk of zij het advies overnemen of niet. Deze keuze wordt onderbouwd en landt als beslispoint in het raadsvoorstel. Daarbij wordt ook door de gemeenteraad vastgesteld hoe het advies van de inwoners wordt meegenomen.

8.2.4 Coproduceren

Coproduceren is de vierde trede op de participatieladder. Hierbij betrekken we inwoners actief bij een bepaald project of beleid. Dit vraagt een actieve rol van inwoners, die samen met de ambtelijke organisatie en/of het college en/of de gemeenteraad coproduceren. Hierbij wordt er van de inwoners verwacht dat zij hun verantwoordelijkheid nemen en een actieve bijdrage leveren. Afhankelijk van het onderwerp kan de raad, het college of de ambtelijke organisatie een meer of minder actieve rol op zich nemen. Als de raad een formele positie heeft in het betreffende project of beleid, wordt de raad geadviseerd door het college om deze trede van participatie in te zetten, waarna de gemeenteraad hierover een besluit neemt. Dit wordt vastgelegd in het raadsvoorstel. Het college en de medewerkers voeren vervolgens het proces uit.

Voorbeelden van instrumenten bij deze trede:

- Proeftuin
- Rondetafelgesprekken
- Projectgroep

Wanneer wordt deze trede ingezet?

Deze trede wordt ingezet wanneer intensieve samenwerking tussen inwoners en de gemeente noodzakelijk of wenselijk is om tot een goed resultaat te komen. Het onderwerp leent zich voor gelijkwaardige inbreng en gezamenlijke verantwoordelijkheid. Denk aan complexere vraagstukken die om creatieve oplossingen vragen, of beleid dat pas succesvol is als inwoners en overheid er gezamenlijk voor gaan. Bij coproduceren is een duidelijke rolverdeling en continu overleg van groot belang. Voorafgaand is bovendien belangrijk dat er qua haalbaarheid een afweging wordt gemaakt in

benodigde en beschikbare tijd en capaciteit om tot coproductie te komen en dat er gekeken wordt naar het effect op de duur van het traject. Voorbeelden van thema's bij deze trede zijn:

- Herinrichting van een wijk of dorp waarbij bewoners en gemeente samen ontwerpen;
- Ontwikkelen van lokale warmtetransitie aanpak met verschillende stakeholders;
- Projecten in de wijk, bijvoorbeeld rondom leefbaarheid, veiligheid of mobiliteit.

Wanneer is deze vorm van participatie geslaagd?

Coproduceren is succesvol wanneer inwoners, ambtenaren, het college en de raad samenwerken aan het vormgeven en uitvoeren van een project of beleid. Deze samenwerking is duidelijk, transparant en structureel gedurende de looptijd van het project of het opstellen van het beleid: alle partijen weten wat er van hen wordt verwacht, ervaren eigenaarschap over (delen van) het proces en voelen zich gehoord. Bij het resultaat wordt er gestreefd naar een breed gedragen uitkomst met betrokkenheid van alle partijen, waarbij de inbreng van inwoners duidelijk heeft bijgedragen aan het uiteindelijke beleid of project.

Besluitvorming

Het college adviseert de raad met betrekking tot het toepassen van deze trede op de participatieladder. De raad besluit uiteindelijk of zij het advies overnemen of niet. Deze keuze wordt onderbouwd en landt als beslispoint in het raadsvoorstel. Daarbij wordt door de gemeenteraad vastgesteld wat er met de input van de inwoners wordt gedaan, evenals wat de rol van de inwoner(s) is in het project en wat er specifiek van inwoners wordt verwacht.

8.2.5 Meebeslissen

Meebeslissen is de vijfde trede op de participatieladder. Bij deze trede geeft de gemeenteraad, daar waar zij een formele positie hebben, vooraf toestemming dat inwoners (gedeeltelijk) mogen beslissen over een bepaald thema of onderwerp. Inwoners hebben bij deze trede een actieve rol, omdat zij direct meebeslissen. Er wordt dan ook van de inwoners verwacht dat zij de verantwoordelijkheid nemen om zich serieus te verdiepen in het onderwerp en te komen met een weloverwogen en beargumenteerd besluit in het algemeen belang. Bij deze trede is verwachtingsmanagement belangrijk. Inwoners moeten weten welke bevoegdheden zij krijgen, binnen welke kaders zij mogen besluiten, en wat de consequenties van hun keuzes zijn. De gemeenteraad heeft juist een passieve rol, doordat zij een deel van haar bevoegd-

heden overdraagt aan de inwoners. De medewerkers ondersteunen de inwoners bij de uitvoering en nemen daarmee een actieve rol in. Het college vervult een terughoudende rol, maar ondersteunt waar nodig in de uitvoering en bewaakt de juridische, financiële en organisatorische randvoorwaarden. Hiermee blijft de uitvoering bij inwoners, maar wordt de kwaliteit van het proces gewaarborgd.

Voorbeelden van instrumenten bij deze trede zijn:

- Burgerberaad
- Stuurgroep
- Buurt/kern/dorps budgetten

Wanneer wordt deze trede ingezet?

Deze trede wordt ingezet wanneer de raad bereid is (een deel van) haar besluitbevoegdheid over te dragen aan inwoners of groepen belanghebbenden. Dit kan bijvoorbeeld bij onderwerpen die dicht bij de inwoner staan en waar de gemeenteraad vertrouwen heeft dat inwoners goed in staat zijn om samen te beslissen over een oplossing of besteding van middelen. Er moet vooraf helder zijn welke kaders en ruimte de inwoners krijgen en welke consequenties hun besluit heeft. Thema's die passend zijn bij deze trede zijn:

- Toekennen van wijk- of dorpsbudgetten voor leefbaarheidsprojecten;
- Invulling van een leegstaand pand waar de gemeente eigenaar van is;
- Toekennen van burgerinitiatieven.

Wanneer is deze vorm van participatie geslaagd?

Deze participatievorm is geslaagd wanneer inwoners daadwerkelijk de ruimte krijgen om mee te beslissen en hun besluit of advies wordt gerespecteerd. De gemeenteraad heeft bij aanvang duidelijkheid gegeven over de reikwijdte van het meebeslissen en komt deze belofte na. Daarnaast voelen inwoners zich ondersteund door de medewerkers en ervaren ze dat hun inbreng leidt tot tastbare resultaten. Deze vorm van participatie is geslaagd als er sprake is van een transparant en legitiem proces: het meebeslissen van inwoners wordt serieus genomen. Ook hierbij moet aan de voorkant helder zijn gemaakt wat het doel is van deze vorm van participatie en hoe dit doel behaald gaat worden.

Besluitvorming

De raad besluit of en wanneer deze trede van de participatieladder wordt toegepast. Deze keuze wordt onderbouwd en landt als beslispoint in het raadsvoorstel. De gemeenteraad stelt vooraf vast welk deel van de opbrengst zal worden overgenomen, zodat duidelijk is welke beslissingsbevoegd-

heden de inwoners precies krijgen. Daarnaast wordt de rol van de inwoner(s) in het project met de bijbehorende verantwoordelijkheden ook vastgelegd in het raadsvoorstel.

8.3 Instrumenten

In de voorgaande paragraaf zijn de verschillende participatietreden en bijbehorende rollen, taken, verantwoordelijkheden en is de besluitvorming besproken. Daarbij werden ook diverse voorbeelden van instrumenten benoemd. Het is essentieel vooraf te bepalen wat het doel is, of er sprake is van een participatievraagstuk en als dit het geval is welke trede van de participatieladder (informereren, raadplegen, adviseren, coproduceren of meebeslissen) ingezet moet worden. Rekening houdend met de omstandigheden of context die relevant zijn (bijvoorbeeld complexiteit, beschikbare tijd en middelen, diversiteit in de gemeenschap). Op basis daarvan wordt het meest geschikte instrument gekozen, eventueel in combinatie met andere middelen, om tot een effectieve participatie te komen. In bijlage 1 worden de instrumenten nader toegelicht. Dit is geen uitputtende opsomming, maar zijn slechts voorbeelden van instrumenten die ingezet kunnen worden per trede.

8.4 Geen participatie

Er kan ook bewust gekozen worden om geen participatie toe te passen in bepaalde situaties, bijvoorbeeld wanneer de aard van het onderwerp of de urgentie van het besluit geen ruimte biedt voor inspraak of dialoog. In dergelijke gevallen is het belangrijk dat de gemeente duidelijk kan onderbouwen waarom participatie niet relevant of haalbaar is. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn bij besluiten die strikt noodzakelijk zijn voor de veiligheid, het welzijn van de inwoners of bij regelgeving die geen ruimte laat voor verandering. Desondanks is het essentieel dat inwoners hierover goed worden geïnformeerd, zodat zij begrijpen waarom er geen participatie wordt ingezet en wat de afwegingen zijn geweest. Dit doen we via de communicatiekanalen die het best passen bij de doelgroep (e-mail, sociale media, post).

9 Uitvoeringskader inwoners

De gemeente Hellendoorn stimuleert en waardeert het wanneer inwoners zelf het initiatief nemen om hun leef-omgeving te verbeteren of de sociale samenhang in hun buurt te versterken. Deze vorm van participatie, ook wel ‘zelf doen’ genoemd, bevindt zich op de hoogste trede van de participatieladder. Inwoners, maatschappelijke organisaties of bedrijven nemen het voortouw, terwijl de gemeente een ondersteunende en faciliterende rol speelt. De uitvoering en eindverantwoordelijkheid liggen volledig bij de initiatiefnemers.

Bij ‘zelf doen’ ligt de regie in handen van de inwoners. Zij nemen het initiatief, formuleren doelen, werken het plan uit, zorgen voor draagvlak en voeren het project uit. Voorbeelden zijn het vergroenen van een plein, het organiseren van een buurtactiviteit of het beheren van een gemeenschappelijke voorziening. De gemeente ondersteunt waar nodig: met advies, hulp bij vergunningen, toegang tot materialen of soms zelfs een bijdrage in de kosten. Daarbij bewaakt de gemeente of het initiatief past binnen de geldende wet- en regelgeving en past binnen de gemeentelijke beleidsdoelen. De gemeente stelt zich op als een responsieve gemeente. Ze stelt de inwoners centraal en luistert actief en betrokken naar hen. Er wordt actief samengewerkt met inwoners en organisaties om gezamenlijke doelen te bereiken of te faciliteren. Daarbij blijft de initiatiefnemer altijd eigenaar van het initiatief!

9.1 Rol van de initiatiefnemer

Inwoners of ondernemers die een initiatief willen starten, zijn verantwoordelijk voor het hele proces: van idee tot realisatie en soms ook voor het beheer op de lange termijn. Dat begint bij het formuleren van een duidelijk doel en het opstellen van een uitvoerbaar plan. Er wordt verwacht van initiatiefnemers dat zij de omgeving betrekken bij hun initiatief: zij maken inzichtelijk wie er betrokken zijn en hoe belanghebbenden worden geïnformeerd en betrokken. Steunbetuigingen of buurtbijeenkomsten kunnen hierbij helpen.

Daarnaast ligt de verantwoordelijkheid voor het aanvragen van vergunningen, het opstellen van een sluitende begroting en het organiseren van voldoende middelen volledig bij de initiatiefnemer. Dit vraagt om een goede voorbereiding en realistisch inzicht in wat nodig is qua tijd, geld, materialen en inzet. Ook is de initiatiefnemer verantwoordelijk voor

de uitvoering van het initiatief en voor het naleven van alle geldende wet- en regelgeving, zoals veiligheidseisen en milieuregels. In het geval van initiatieven met een langdurig karakter, zoals het beheer van groen of voorzieningen, wordt van de initiatiefnemer verwacht dat deze nadenkt over de continuïteit en duurzaamheid van het initiatief.

9.2 Rol van de gemeente

De gemeente vervult bij deze trede van de participatieladder een toetsende en faciliterende rol. Dat betekent dat zij de randvoorwaarden bewaakt, toetst of het initiatief past binnen het gemeentelijk beleid en de wettelijke kaders, en – indien van toepassing – ondersteuning biedt. Die ondersteuning kan bestaan uit het delen van kennis of ervaring, het beschikbaar stellen van materialen, het begeleiden van vergunningprocedures of het bieden van een (financiële) bijdrage. De gemeente stelt hiervoor duidelijke kaders op, zodat inwoners weten waar ze aan toe zijn. We ontwikkelen een format waarin de randvoorwaarden die worden genoemd in 9.3 centraal staan. De gebiedsregisseur fungeert als contactpersoon en denkt mee over hoe het initiatief tot een succes kan worden gebracht, zonder dat de gemeente de regie overneemt. De uitvoering en eindverantwoordelijkheid blijven volledig bij de initiatiefnemers. De gebiedsregisseur legt verbinding met de beleidsterreinen binnen de gemeente die bij een initiatief betrokken zijn.

9.3 Randvoorwaarden

Voor het slagen van een inwoners- of ondernemersinitiatief is het van belang dat het initiatief niet alleen goed doordacht is, maar ook voldoet aan een aantal heldere randvoorwaarden. Deze randvoorwaarden zorgen ervoor dat het initiatief bijdraagt aan het algemeen belang, uitvoerbaar is binnen de lokale context en op draagvlak kan rekenen bij de omgeving.

9.3.1. Betrokkenheid

Een eerste randvoorwaarde is **betrokkenheid**. Dat betekent dat de initiatiefnemer actief in gesprek gaat met betrokkenen en belanghebbenden en de uitkomsten van die gesprekken zichtbaar verwerkt in het plan. De gemeente vraagt in dat kader om aantoonbare vormen van steun, bijvoorbeeld via handtekeningen, verslagen van bijeenkomsten of reacties van omwonenden.

9.3.2. Voldoen aan wet- en regelgeving

De tweede randvoorwaarde is dat het initiatief voldoet aan de geldende wet- en regelgeving. Inwonersinitiatieven kunnen alleen doorgang vinden als ze binnen de juridische kaders passen. Dit betekent onder andere dat er tijdig vergunningen moeten worden aangevraagd en dat de initiatiefnemer zich bewust is van eventuele planologische, milieutechnische of veiligheidsregels die van toepassing zijn. De gemeente biedt hierbij ondersteuning in de vorm van informatie en begeleiding, maar het is aan de initiatiefnemer om dit proces in gang te zetten en te doorlopen.

9.3.3 (Financiële) middelen en materialen

Ook de financiële haalbaarheid is een randvoorwaarde. De initiatiefnemer moet laten zien dat het plan financieel uitvoerbaar is, met een sluitende begroting waarin inkomsten en uitgaven zijn onderbouwd. De benodigde middelen – of dat nu gaat om geld, materialen of menskracht – moeten voldoende beschikbaar zijn. Als extra financiering nodig is, wordt van de initiatiefnemer verwacht dat hij of zij actief op zoek gaat naar fondsen of sponsoring.

9.3.4 Verantwoordelijkheid en eigenaarschap

Bovendien zijn verantwoordelijkheid en eigenaarschap van belang. De initiatiefnemer draagt de verantwoordelijkheid voor het hele traject en legt dit ook vast. Dit is inclusief het maken van keuzes, de voortgangsbewaking en eventuele evaluatie. Dit vraagt om organiserend vermogen, en inhoudelijke kennis en expertise van de initiatiefnemers. Tegelijkertijd vraagt het om het nakomen van afspraken en heldere communicatie richting zowel de gemeente als andere betrokkenen.

9.3.5 Duurzaamheid en continuïteit

Een andere randvoorwaarde is duurzaamheid en continuïteit. Initiatiefnemers wordt gevraagd om na te denken over hoe het project ook op de langere termijn zijn waarde behoudt. Is er sprake van eenmalige uitvoering of structureel beheer? Wat gebeurt er na afloop? Bij structurele initiatieven is het van belang dat beheer en onderhoud geborgd zijn.

9.3.6 Impact op de gemeente en de omgeving

Er is aandacht voor de impact op de omgeving. Een initiatief mag geen onevenredige overlast veroorzaken voor anderen en moet passen bij de aard van de buurt of wijk. Denk hierbij aan verkeer, geluid, gebruik van de openbare ruimte of sociale verhoudingen. De initiatiefnemer moet aantonen hoe hij of zij rekening heeft gehouden met deze aspecten, en welke maatregelen worden genomen om eventuele negatieve effecten te beperken.

9.3.7 Samenwerking met andere partijen

Bij initiatieven waarbij meerdere stakeholders betrokken zijn, zoals bedrijven, organisaties of andere bewoners, is het belangrijk dat er goede communicatie en afstemming plaatsvindt. De initiatiefnemer is verantwoordelijk voor het coördineren van de samenwerking met deze partijen en ervoor te zorgen dat alle betrokkenen hun rol en verantwoordelijkheid begrijpen en uitvoeren. Deze communicatie is helder en transparant, zodat alle partijen effectief kunnen bijdragen aan het succes van het initiatief.

Bijlage 1 Resultaten van QuickScan Lokale Democratie

Resultaten Quick Scan Lokale Democratie (QSLD)

In juni 2024 werd de vragenlijst van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG) ingevuld door inwoners, ambtenaren, raad en college. In totaal hebben 433 inwoners, 12 raadsleden, 2 collegeleden en 71 ambtenaren de vragenlijst ingevuld. Het onderzoek is geen representatief onderzoek, maar het is bedoeld als een inventarisatie van punten die de gemeente kan verbeteren. We gebruiken deze resultaten als nulmeting en daarmee als input voor de participatievisie van gemeente Hellendoorn. We richten ons op de punten die we kunnen/moeten verbeteren naar het oordeel van de inwoners. Met een aantal zaken die genoemd worden, is de gemeente al bezig. Deze punten benoemen we aan het eind.

ALGEMEEN

De lokale democratie kan op veel manieren verbeterd worden. In de vragenlijst werden door de inwoners de onderstaande punten het belangrijkste gevonden.

Democratische prioriteiten van inwoners

1. Inwoners laten meebeslissen
2. Luisteren naar inwoners
3. Open en controleerbaar werken

THEMA COMMUNICATIE

Hoe communiceert de gemeente?

Transparantie en duidelijke communicatie zijn van groot belang in een democratie. Hoe komen besluiten tot stand, en wat is de uitkomst? Mensen moeten kunnen weten hoe de gemeente werkt, hoe ze dat kunnen volgen en controleren. En hoe ze kunnen samenwerken. Uiteraard is goede communicatie een tweerichtings-ding: inwoners moeten zich ook (willen) informeren. Maar het start bij een gemeente die transparant en communicatief is. Vinden inwoners dat de gemeente goed luistert naar hun mening?

Top 3 prioriteiten om de gemeentelijke communicatie te verbeteren	Adviezen VNG
1. Besluiten uitleggen	Leg helder de inhoud van de besluitvorming uit: waarover gaat het? Maar ook het proces dat eraan vooraf ging. Het besluitvormingsproces moet transparant zijn. Zorg ervoor dat inwoners weten waar en hoe zij kunnen meedenken, meepraten, inspreken of op een andere manier bijdragen aan besluitvorming.
2. Actief en met een open houding luisteren	Maak oprecht contact en ga open in gesprek. Voor open gespreksvoering zijn simpele en bekende tips ANNA (Altijd Navragen, Niet Aannemen), NIVEA (Niet Invullen Voor Een Ander) en LSD (Luisteren, Samenvatten, Doorvragen).
3. Duidelijk zijn over de uitvoering van projecten	Maak evalueren onderdeel van het dagelijks werk. En zorg dat de begroting antwoord geeft op de vier W-vragen (Wat willen we bereiken?, Wat gaan we daarvoor doen? Wie zijn daarbij betrokken? Wat mag het kosten?) en laat die in de jaarrekening terugkeren. Maak de jaarrekening online goed toegankelijk.

THEMA INWONERPARTICIPATIE

Meedenken met de gemeente

Inwonerparticipatie is een verzamelterm voor manieren waarop de gemeente inwoners de mogelijkheid biedt om de gemeentelijke besluitvorming te beïnvloeden. Want naast de representatieve democratie van raad en college is er ook participatieve democratie, waarbij de gemeente inwoners actief betreft bij haar beleid.

Hoe open en actief wordt er in de gemeente met inwonerparticipatie omgegaan? Worden inwoners voldoende betrokken bij gemeentelijke plannen, activiteiten en voorzieningen? En lukt het om daar ook de juiste mensen bij te betrekken, de mensen die daar belang bij hebben? En hebben ze dan ook echt invloed op het resultaat?

Top 3 prioriteiten om de inwonerparticipatie te verbeteren	Adviezen VNG
1. Inwoners laten meebeslissen over wat er in hun buurt of wijk gebeurt.	Er zijn veel manieren om inwoners te laten meebeslissen over hun buurt/wijk. Denk hierbij aan participatietrajecten, een kernambtenaar die bij de buurt betrokken is, een buurtpanel of andere participatiemethoden.
2. Inwoners digitaal laten meepraten en meebeslissen.	Inwoners geven aan graag via een digitale methode mee te denken. Dat kan via een online tool die de gemeente kan inzetten om inwoners te bevragen over allerlei onderwerpen.
3. Op andere manieren kunnen meebeslissen over plannen van de gemeente, bijvoorbeeld door inwoners er over te laten stemmen.	Stemmen kan bijvoorbeeld via een referendum. Maar als er voldoende tijd is, kan ook een burgerberaad of burgertop hiervoor ingezet worden. Daarin krijgen de inwoners een beslissende stem.

Inwoners gaven aan op welke onderwerpen de gemeente en inwoners kunnen samenwerken:

1. De inrichting en onderhoud van de buurt en/of wijk.
2. Wonen (voldoende, geschikte en betaalbare woningen).
3. Duurzaamheid en energie.

THEMA OVERHEIDSPARTICIPATIE

Omgaan met maatschappelijke initiatieven

Inwoners pakken soms zelf zaken aan in hun buurt of voor de gemeenschap. Dit noemen we maatschappelijke initiatieven. Zoals inwoners die zelf groenbeheer gaan verzorgen, zelf buurtpreventie organiseren, of samen met lokale ondernemers een energiecoöperatie oprichten. Daar is de gemeente niet altijd bij nodig. Vaak gaat het pas goed lopen als de gemeente genoeg ruimte laat voor inwoners om hun ideeën en initiatieven te realiseren.

Top 3 prioriteiten om maatschappelijke initiatieven beter te helpen	Adviezen VNG
1. Een duidelijk aanspreekpunt hebben voor ideeën en plannen.	Op de website duidelijk aangeven waar initiatiefnemers terecht kunnen. En zorgen voor een ambtenaar die initiatiefnemers verder kan helpen naar ondersteunende organisaties zoals gemeente, fonds, bedrijven of netwerken.
2. Helpen bij het vinden van mensen of organisaties die kunnen meebetalen aan plannen (zoals subsidies, sponsors).	De gemeente kan kennis en ervaring rond financiering delen met initiatiefnemers.
3. Regels en voorwaarden voor ideeën en plannen die voor iedereen gelden.	Maak een aanspreekpunt en laat de ambtenaren die veel contacten hebben met initiatiefnemers - samen met inwoners - een helder flexibel proces ontwerpen voor de omgang met initiatieven.

Bijlage 2 Mogelijke participatie instrumenten

In deze bijlage wordt een korte toelichting gegeven op de instrumenten die mogelijk ingezet kunnen worden bij de verschillende treden van de participatieladder. Hierbij worden er tevens voor- en nadelen benoemd van het inzetten van het instrument.

Instrumenten bij de trede Informeren

1. Nieuwsbrief

Onder een nieuwsbrief verstaan wij een (digitale of papieren) nieuwsbrief waarin de gemeente of initiatiefnemers inwoners op de hoogte houden van ontwikkelingen, besluiten of activiteiten.

Voordelen

- Relatief eenvoudig te verspreiden, zeker digitaal
- Kan periodiek uitgebracht worden (bijvoorbeeld maandelijks)
- Geschikt om overzichtelijk informatie en updates te geven

Nadelen

- Eenrichtingsverkeer: weinig tot geen interactie met de ontvanger
- Niet iedereen leest een nieuwsbrief even aandachtig of ontvangt deze (digitale kloof)
- Beperkt geschikt voor complexe onderwerpen die nuance of dialoog vragen
- Indien het digitaal wordt verspreid, vereist het enige digitale vaardigheid wat niet iedereen beheerst

2. Informatiebijeenkomst

Een informatiebijeenkomst is een bijeenkomst (in een zaaltje, buurthuis of online) waarbij informatie wordt gedeeld over een (voorgenomen) project of besluit. Inwoners kunnen vragen stellen.

Voordelen

- Persoonlijk contact en mogelijkheid tot directe vragen
- Toelichting kan worden ondersteund met presentaties of filmpjes
- Draagt bij aan meer begrip en draagvlak als het goed wordt ingericht

Nadelen

- Vaak een vaste tijd en locatie: niet iedereen kan

aanwezig zijn waardoor je een beperkte doelgroep bereikt

- Beperkte diepgang of inspraak, vooral gericht op informeren
- Succes hangt af van opkomst en interactievaardigheden van de organisatie

3. Website

Met de website bedoelen wij onze eigen website: www.hellendoorn.nl. Op deze website staat diverse informatie over onder andere beleidsvoornemens, projecten of besluiten.

Voordelen

- Altijd beschikbaar en toegankelijk voor een grote groep inwoners
- Centrale plek voor documenten, veel gestelde vragen en updates
- Eenvoudig te actualiseren

Nadelen

- Vereist internettoegang en enige digitale vaardigheden bij inwoners
- Eenrichtingsverkeer: inwoners lezen alleen, tenzij er interactieve elementen worden toegevoegd (forum, reacties)
- Niet iedereen bezoekt actief de website

4. Sociale media

Gebruik van kanalen als Facebook, Instagram of LinkedIn om kort en bondig te informeren of korte vragen te stellen.

Voordelen

- Zeer snelle en brede verspreiding mogelijk
- Interactief: inwoners kunnen reageren, delen en liken
- Goede manier om ook jongere doelgroepen te bereiken

Nadelen

- Berichten hebben een vluchtig karakter, raken snel ondergesneeuwd
- Vooral ouderen gebruiken weinig sociale media
- Reacties op voorgenomen beleid of besluiten kunnen ongefilterd en grof zijn
- Discussies kunnen onoverzichtelijk worden en soms escaleren
- Niet iedereen zit op sociale media (of op hetzelfde kanaal)

5. Persbericht

Een officiële mededeling vanuit de gemeente of organisatie, verspreid aan (lokale) media.

Voordelen

- Geeft een duidelijke, formele boodschap
- Kan een grote (regionale) bereik hebben via krant, radio, lokale omroep en is daarmee ook toegankelijke voor de groep die minder taal- of digitaal vaardig is
- Geschikt om in één keer een groot publiek te informeren

Nadelen

- Geen garantie dat de media het persbericht ongewijzigd overnemen
- Eenrichtingsverkeer: weinig tot geen mogelijkheid voor feedback van inwoners
- Niet iedereen leest of kijkt (dezelfde) media

6. Gemeentepagina en lokale kranten

Veel gemeenten publiceren (wekelijks) een gemeentepagina in een lokale of regionale krant. Daarnaast kunnen ook persberichten of andere officiële mededelingen worden geplaatst in lokale kranten.

Voordelen

- Bereikt inwoners die niet actief zijn op internet of sociale media
- Wordt vaak als betrouwbaar en formeel kanaal gezien
- Kan een aanvulling zijn op digitale communicatie en daarmee een bredere doelgroep bereiken

Nadelen

- Verschijnt meestal slechts wekelijks of met een andere vaste frequentie, waardoor actualiteit soms ontbreekt
- Beperkte ruimte: inhoud moet kort en bondig zijn
- Niet iedereen leest (lokale) kranten even nauwkeurig

Conclusie

Deze trede Informeren is gericht op het eenzijdig delen van informatie met inwoners, zonder ruimte voor inspraak of invloed op beleid. Geschikte middelen zijn een nieuwsbrief of persbericht om snel een breed publiek te bereiken, een website of sociale media voor laagdrempelige en actuele informatie en eventueel een informatiebijeenkomst om informatie te vertellen en te laten zien én om vragen te beantwoorden. Instrumenten als enquêtes, focusgroepen of rondetafelgesprekken, waarbij actieve inbreng of dialoog van inwoners gewenst is, passen hier minder goed, omdat er in deze fase geen besluitvormende of adviserende rol voor hen is.

Instrumenten bij de trede Raadplegen

1. Enquête

Een vragenlijst die (online of op papier) verspreid wordt om meningen, wensen of ervaringen van inwoners te verzamelen.

Voordelen

- Toegankelijk en relatief laagdrempelig
- Mogelijk om veel mensen te bereiken in korte tijd
- Resultaten goed te kwantificeren en te analyseren
- Zowel online als analoog mogelijk

Nadelen

- Antwoorden kunnen oppervlakkig zijn: geen wederzijds gesprek
- Respons kan eenzijdig zijn (zeker als niet iedereen meedoet)

2. Inloopbijeenkomsten

Een bijeenkomst waarbij inwoners binnen een bepaald tijdsblok vrij kunnen binnenlopen om ideeën, wensen of zorgen te delen, vaak visueel ondersteund (posters, maquettes).

Voordelen

- Flexibel: mensen kunnen komen en gaan op een moment dat het hen uitkomt
- Informeel: drempel om mee te doen is vaak lager dan bij een formele vergadering
- Directe interactie tussen gemeente en inwoners

Nadelen

- Weinig gestructureerde input: risico dat feedback versnipperd en ongestructureerd is
- Tijdsintensief voor organisatie (lang open, voldoende menskracht om vragen te beantwoorden)
- Onzekerheid over het aantal bezoekers

3. Sociale media

Naast informeren kunnen sociale media ook worden ingezet om vragen te stellen of polls te houden, om reacties van inwoners op te halen. Hiervoor bestaat ook de mogelijkheid om gemeentepijler te gebruiken.

Voordelen

- Direct en snel ophalen van reacties
- Grote kans op interactie en dialoog (replies, DM's)
- Relatief lage drempel om te reageren
- Grotere kans om jongeren te bereiken

Nadelen

- Discussie kan onoverzichtelijk worden
- Niet representatief, want alleen actief op bepaalde platforms
- Anonimiteit kan leiden tot ongewenste reacties of discussies

4. Straatgesprek

Gemeentemedewerkers (of opdrachtgevers) gaan letterlijk de straat op om met voorbijgangers in gesprek te gaan over een bepaald thema of plan.

Voordelen

- Zeer laagdrempelig en direct contact met verschillende groepen inwoners
- Korte, spontane feedback mogelijk
- Kan mensen bereiken die niet snel op een bijeenkomst komen

Nadelen

- Reacties zijn vaak 'ad hoc' en niet altijd doordacht
- Gebrek aan tijd om goed uit te leggen of door te vragen
- Moeilijk om representatieve groep te treffen
- Tijdsintensief in verhouding tot het aantal bereikte inwoners
- Zijn minder objectief dan enquêtes, aangezien de 'interviewer' onbedoeld kan beïnvloeden.

5. Markt of tentoonstelling

Een (tijdelijke) opstelling op een markt, in een winkelcentrum of bij een evenement, waar mensen kunnen langskomen, informatie krijgen en hun mening delen (bijv. via post-its, stickers, korte vragenlijsten).

Voordelen

- Visueel en praktisch: plannen en ontwerpen kunnen worden gepresenteerd
- Bereikt spontaan veel verschillende mensen
- Mogelijkheid tot dialoog en directe toelichting

Nadelen

- Organisatie en opbouw kosten tijd en geld
- Niet iedereen die langskomt, is echt geïnteresseerd
- Beperkte diepgang in gesprekken

6. Burgerpanel

Is een digitaal panel van inwoners die op vrijwillige basis regelmatig online vragenlijsten invullen over uiteenlopende onderwerpen die binnen een gemeente spelen. Dit kan gebruikt worden om snel en gericht inzicht te krijgen in de meningen, behoeften en ervaringen van onze inwoners. Hiermee kan beleid en plannen beter afgestemd worden op wat er leeft in de samenleving.

Voordelen

- Het levert snel en gericht feedback op doordat in korte tijd een grote groep inwoners online kan worden bevraagd
- Kan vanuit huis worden ingevuld
- Het is relatief goedkoop en bespaart kosten op papier en post
- Zorgt voor continuïteit, omdat dezelfde groep deelnemers regelmatig wordt benaderd en veranderingen in meningen over tijd zichtbaar worden

Nadelen

- Deelname kan selectief zijn en minder representatief
- Kwetsbare groepen of mensen zonder goede internettoegang worden mogelijk onvoldoende bereikt en daarmee minder gehoord
- Het biedt weinig ruimte voor diepgaande gesprekken en het uitwisselen van ideeën
- Bij te frequente vragenlijsten ontstaat het risico op enquêtevermoeidheid, wat de respons en representativiteit kan verminderen

Conclusie

Bij Raadplegen gaat het om het ophalen van meningen of ideeën bij inwoners over vooraf bedachte oplossingen of conceptplannen, of als draagvlak en betrokkenheid van groot belang wordt geacht. Instrumenten als een enquête, inloopbijeenkomst, straatgesprek, digipanel en (sociale) media-poll zijn hiervoor zeer passend, omdat ze direct inbreng en feedback stimuleren. Traditionele, louter informerende middelen (zoals een nieuwsbrief) zijn minder effectief in deze trede, omdat daarmee geen actieve terugkoppeling van inwoners wordt opgehaald. Aangezien alle voornoemde instrumenten bijdragen aan het doel van deze trede, kan ook hierbij geconcludeerd worden dat deze instrumenten passen bij deze trede van de participatieladder.

Instrumenten bij de trede Adviseren

1. Focusgroep

Een kleine, doelbewust samengestelde groep (6-10 personen) die in een bijeenkomst dieper ingaat op een thema.

Voordelen

- Diepgaande gesprekken en kwalitatieve inzichten
- Interactie tussen deelnemers levert nieuwe ideeën op
- Relatief gemakkelijk te organiseren in korte tijd

Nadelen

- Niet altijd representatief voor de hele bevolking
- Succes hangt sterk af van goede moderatie
- Beperkt aantal deelnemers

2. Expertmeeting

Bijeenkomst met specialisten of belanghebbenden die veel (vak)kennis inbrengen, bijvoorbeeld op thema's als duurzaamheid, mobiliteit of zorg.

Voordelen

- Diepgaande en inhoudelijke input van deskundigen
- Helpt om complexe vraagstukken beter te doorgronden
- Creëert draagvlak onder belangrijke stakeholders

Nadelen

- Kan elitair overkomen, als inwoners niet of weinig deelnemen
- Kans op tunnelvisie als er vooral experts aan het woord zijn, daarom zijn verschillende invalshoeken via verschillende experts van belang
- Vereist goede voorbereiding en duidelijke opdracht

3. Stakeholdersbijeenkomst

Een bijeenkomst waar verschillende belangengroepen (bijvoorbeeld ondernemers, maatschappelijke organisaties, verenigingen) samenkomen om advies te geven of wensen uit te wisselen.

Voordelen

- Alle relevante partijen zitten tegelijkertijd aan tafel
- Mogelijkheid tot uitwisseling van standpunten en netwerken
- Levert vaak breed gedragen adviezen op

Nadelen

- Kans op tegengestelde belangen die tot conflict of vertraging leiden
- Groepsgrootte kan het lastig maken om iedereen te horen
- Vereist zorgvuldige begeleiding om balans te houden
- Intensief voor de organisatie: organisatie van de avond, communicatie en brede ambtelijke ondersteuning tijdens de avond

4. Inwonersavond

Een openbare bijeenkomst waar inwoners worden uitgenodigd om inhoudelijk advies of ideeën te delen over een (komend) beleidsthema. Anders dan bij een informatiebijeenkomst is hier meer ruimte voor interactie en inbreng.

Voordelen

- Toegankelijk, iedereen kan komen en meedenken
- Mogelijkheid tot vraag-en-antwoord in groepsverband
- Kan leiden tot verrassende of creatieve oplossingen

Nadelen

- Succes afhankelijk van opkomst en sfeer
- Zeer diverse meningen in één ruimte kunnen ongestructureerd raken en tot discussie leiden, vooral bij onderwerpen die kunnen leiden tot polarisatie
- Niet iedereen voelt zich comfortabel om in het openbaar te spreken
- Intensief voor de organisatie: organisatie van de avond, communicatie, brede ambtelijke ondersteuning tijdens de avond.

Conclusie

Bij Adviseren is er behoefte aan inhoudelijke input en diepgang voordat een besluit wordt genomen. Instrumenten als een focusgroep, expertmeeting, stakeholdersbijeenkomst of inwonersavond zijn dan het meest passend, omdat deze ruimte bieden aan intensievere gesprekken en het formuleren van gerichte adviezen. Het doel is hierbij om een zorgvuldige en onderbouwde adviesrol te faciliteren.

Instrumenten bij de trede Coproduceren

1. Proeftuin

Een (kleinschalige) experimentele setting waarin inwoners en gemeente samen iets uitproberen, bijvoorbeeld een vernieuwende aanpak voor groenonderhoud, verkeer of duurzaamheid. Hierbij is het belangrijk dat aan de voorkant zaken geregeld zijn als mensen, middelen en verwachtingen.

Voordelen

- Kans om te innoveren zonder direct grootschalige risico's
- Intensieve samenwerking bevordert wederzijds begrip
- Resultaten kunnen later breder worden toegepast

Nadelen

- Tijdrovend proces (testen, evalueren, bijsturen)
- Vereist duidelijk afspraken over rollen en financiering
- Niet alle onderwerpen lenen zich voor een proeftuin

2. Ontwerpatelier

Een creatieve sessie waarin bewoners, ambtenaren en eventueel professionals samen een ontwerp maken (bijv. voor een plein, park of gebouw).

Voordelen

- Visueel en interactief: leidt tot concrete schetsen of maquettes
- Bevordert gevoel van eigenaarschap bij deelnemers
- Laagdrempelig, zeker als er creatief materiaal of tekeningen zijn

Nadelen

- Vereist begeleiding door iemand met ontwerpvaardigheden of ruimtelijke kennis
- Niet iedereen voelt zich creatief of vrij om mee te doen
- Resultaat kan beperkt blijven tot een concept, zonder verdere besluitvorming

3. Ambassadeurs

Inwoners die een voortrekkersrol op zich nemen en als schakel fungeren tussen gemeente en de bredere gemeenschap (bijvoorbeeld voor communicatie, werving, ophalen van wensen).

Voordelen

- Lokale 'gezicht' of aanspreekpunt, vergroot vertrouwen
- Ambassadeurs kennen de gemeenschap en weten wat er speelt
- Kan bijdragen aan breed draagvlak en betrokkenheid

Nadelen

- Niet altijd representatief (persoon kan eigen belangen hebben)
- Kans op 'overbelasting' als veel taken bij een kleine groep liggen
- Moeilijkheid om geschikte en gemotiveerde ambassadeurs te vinden

4. Rondetafelgesprekken

Regelmatige overlegmomenten waarbij alle betrokken partijen (inwoners, college, raadsleden, organisaties) met elkaar aan tafel zitten om samen plannen te maken of bij te stellen.

Voordelen

- Structuur voor gelijkwaardige inbreng en dialoog
- Betere onderlinge afstemming en begrip
- Continu proces met terugkerende momenten om voortgang te evalueren

Nadelen

- Tijdintensief voor zowel deelnemers als organisatie
- Vereist goede gespreksleiding om iedereen aan bod te laten komen
- Risico dat sterkere of luidruchtigere partijen domineren

5. Projectgroep

Een vaste groep van inwoners, ambtenaren en eventuele andere stakeholders die gezamenlijk een project uitwerkt, van idee tot uitvoering.

Voordelen

- Gevoel van gedeelde verantwoordelijkheid en eigenaarschap
- Continuïteit in het proces: dezelfde mensen werken langere tijd samen
- Kennis en talent van verschillende partijen wordt benut

Nadelen

- Vergt veel tijd en inzet van de betrokken deelnemers
- Moeilijkheden bij besluitvorming als er conflicterende standpunten ontstaan
- Niet altijd representatief voor alle inwoners

Conclusie

Bij Coproduceren werken inwoners en gemeente intensief samen om een plan of project te ontwikkelen. Instrumenten die gelijkwaardige samenwerking en continu contact mogelijk maken, zoals een proeftuin, ontwerpatelier, rondetafelgesprek of projectgroep, zijn daarom het meest geschikt.

Eenzijdige of kortdurende methoden (zoals een enquête of persbericht) passen niet bij deze trede, omdat er juist langdurige interactie, gedeelde verantwoordelijkheid en gezamenlijk eigenaarschap nodig is.

Instrumenten bij de trede Meebeslissen

1. Burgerberaad

Een groep willekeurig gelote inwoners (representatief voor de bevolking) die zich in meerdere sessies verdiept in een (complex) vraagstuk en uiteindelijk met een besluit of advies komt.

Voordelen

- Legitimeert besluit door representativiteit en zorgvuldige dialoog
- Grote diepgang: deelnemers krijgen tijd om zich te informeren en te reflecteren
- Kan leiden tot breed gedragen en innovatieve oplossingen

Nadelen

- Organisatorisch en financieel intensief (selectie, begeleiding, experts)
- Vereist dat de uitkomsten ook daadwerkelijk worden overgenomen (anders frustratie)
- Tijdrovend: meerdere bijeenkomsten nodig. De doorlooptijd bedraagt meestal een half jaar tot acht maanden.

2. Stuurgroep

Een officieel, meestal kleiner orgaan (met inwoners, soms ook raadsleden en ambtenaren) dat daadwerkelijke beslissingsbevoegdheid heeft over een bepaald budget of plan.

Voordelen

- Besluitvorming is geborgd en formeel belegd
- Continuïteit en heldere afspraken over bevoegdheden
- Duidelijke focus op resultaat

Nadelen

- Kan als 'gesloten clubje' overkomen als samenstelling niet transparant is
- Vereist dat de gemeenteraad vooraf echt bevoegdheden delegeert
- Mogelijk spanningsveld tussen stuurgroep en formele gemeentelijke organen
- Een randvoorwaarde is dat er voldoende kennis in de

stuurgroep is en dat tegelijkertijd deelnemers een goede afspiegeling zijn van de inwoners

3. Buurt-/kernbudgetten

Een (beperkt) budget wordt aan een buurt, dorp of wijk toegekend. Inwoners beslissen gezamenlijk over de besteding: welke projecten of initiatieven krijgen geld?

Voordelen

- Concreet: mensen zien direct resultaat van hun besluit
- Vergroot betrokkenheid en verantwoordelijkheid van inwoners
- Stimuleert samenwerking en uitwisseling van ideeën in de buurt
- Inwoners kunnen meebeslissen over zaken waarop men ook echt zicht heeft, aangezien het hun eigen directe omgeving betreft

Nadelen

- Kan leiden tot competitie tussen verschillende groepen in de buurt
- Niet altijd evenwichtig als een kleine groep beslissers de agenda bepaalt
- Vereist duidelijke kaders en spelregels om conflicten te voorkomen

Conclusie

Bij Meebeslissen krijgen inwoners (gedeeltelijk) de bevoegdheid om beslissingen te nemen. Instrumenten als een burgerberaad, stuurgroep en buurtbudgetten sluiten hierop aan, omdat ze inwoners feitelijk laten kiezen of beslissen binnen vooraf gestelde kaders. Instrumenten die slechts informeren of meningen peilen (nieuwsbrief, enquête) zijn ongeschikt, omdat er bij deze trede geen sprake is van vrijblijvendheid, maar juist van het delen of overdragen van beslissingsmacht.

Bijlage 3 Participatie inwoners

Om het uitvoeringskader participatie beter aan te laten sluiten bij de wensen, verwachtingen en ervaringen van onze inwoners, heeft de gemeente Hellendoorn in het najaar een peiling uitgezet via Gemeentepeiler. Hierop hebben 135 inwoners gereageerd. Daarnaast hebben 80 jongeren een vergelijkbare vragenlijst ingevuld via de lessen maatschappijleer op Reggesteyn. In totaal zijn er 215 reacties verzameld. De input uit deze peilingen is zorgvuldig geanalyseerd en verwerkt in het aangepaste uitvoeringskader. Ook hebben er verdiepende gesprekken plaatsgevonden met inwoners, waarbij onderstaande uitkomsten zijn voorgelegd.

De resultaten

Vraag 1 Wanneer wilt u meedenken over plannen van de gemeente?

Inwoners	Jongeren
1. Als het over mijn buurt gaat (107x)	1. Als het over onderwerpen gaat die mij persoonlijk aangaan. (41x)
2. Als het over mijn woonplaats gaat (94x)	2. Als het over mijn woonplaats gaat. (27x)
3. Als het over onderwerpen gaat die mij persoonlijk aangaan (91x)	3. Als het over mijn buurt gaat. (24x)

In het algemeen kunnen we stellen dat de bereidheid om mee te denken vooral bestaat als het om onderwerpen gaat die dicht bij mensen staan. Of het nu gaat om hun directe fysieke omgeving of over een onderwerp wat hen aangaat. Dit is ook bekend uit allerlei onderzoek. Dat betekent dat we voor bijvoorbeeld beleidsplannen wat moeilijker mensen erbij kunnen betrekken.

Vraag 2 Wat verwacht u van de gemeente als u mee wilt denken?

Inwoners	Jongeren
1. Dat wat er wordt besproken goed wordt teruggekoppeld (98x)	1. Dat het vooraf duidelijk is wat jij moet doen (44x)
2. Dat ik op tijd wordt uitgenodigd (90x)	2. Dat je vooraf weet wat er van jou verwacht wordt (38x)
3. Dat ik weet wat er met mijn inbreng wordt gedaan (79x)	3. Dat je weet hoeveel tijd het jou gaat kosten (35x)
4. Dat ik vooraf weet wat van mij verwacht wordt (73x)	4. Dat wat er wordt besproken goed wordt teruggekoppeld (34x)
	5. Dat je op tijd wordt uitgenodigd (33)
	6. Dat je weet wat er wordt gedaan met hetgeen wat jij hebt gezegd die avond (29)
	7. Dat je een contactpersoon bij de gemeente hebt die je altijd kan bellen als je vragen hebt (26)
	8. Dat je alleen wordt uitgenodigd voor onderwerpen die jou aangaan (20)
	9. Dat je een geld krijgt voor de tijd die je erin stopt (12)
	10. Ik wil nooit meedenken (2)

De verwachtingen naar de gemeente bij participatieprocessen: jongeren vragen vooral veel duidelijkheid en begeleiding van het proces. Duidelijke communicatie vooraf over de verwachtingen zijn bij jongeren erg belangrijk.

Vraag 3 Welke manier van meedenken spreekt u het meeste aan?

Inwoners	Jongeren
1. Samenwerken (46x)	Mening geven (32x)
2. Mening geven (40x)	Advies geven (14x)
3. Advies geven (22x)	Samenwerken (13x)
4. Meebeslissen (18x)	Meebeslissen (9x)

Jongeren kiezen voor een vrijblijvender manier van meedenken met de gemeente dan de oudere deelnemers. Ze kiezen vooral voor een lagere trede op de participatieladder, terwijl de ouderen kiezen voor samenwerken. Opvallend is de lage score voor meebeslissen.

Vraag 4 Hoe kan de gemeente u het beste bereiken?

Inwoners	Jongeren
1. Email (114x)	Email (35x)
2. Post (54x)	Sociale media (22x)
3. Sociale media (53x)	Post (12x)

Opvallend is dat ook de jongeren aangeven het best bereikbaar te zijn via email.

Vraag 5 Over welke thema's wilt u meedenken? *Deze vraag is bij de jongeren niet gesteld.*

Inwoners	Score
1. Veranderingen in mijn buurt (100x)	100x
2. Beleid van de gemeente (92x)	92x
3. Veiligheid op straat (84x)	84x

Hoe zijn de resultaten verwerkt in het afwegingskader?

1. Versterkte focus op thema's die inwoners raken: Bij het bepalen van participatievormen wordt rekening gehouden met de nabijheid en persoonlijke relevantie van het onderwerp voor inwoners.
2. Aanpassing van de toelichting per trede (hoofdstuk 8.2): Elke trede van de participatieladder is herschreven met aandacht voor duidelijke communicatie vooraf, doelgroepgerichte benadering en toegankelijke participatievormen.
3. Structurele terugkoppeling bij grote participatietrajecten: In het kader is opgenomen dat er bij grote participatietrajecten standaard is om terug te koppelen wat er met inbreng van inwoners is gedaan, inclusief onderbouwing.
4. Differentiatie in communicatiekanalen: Er is bewust gekozen om verschillende communicatiemiddelen in te zetten afhankelijk van de doelgroep: e-mail, post, sociale media en persoonlijke benadering.
5. Mogelijkheid van het toepassen van laagdrempelige instrumenten: Denk aan digitale peilingen, straatgesprekken en korte feedbackrondes, waarmee ook minder betrokken doelgroepen makkelijker kunnen aanhaken.

